

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ
ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

ВЕЋУ ЗА МАСТЕР, СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ И ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ
ФАКУЛТЕТА ЗА СПЕЦИЈАЛНУ ЕДУКАЦИЈУ
И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Већа Одељења за превенцију и третман поремећаја у понашању Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, образована је Комисија за оцену и јавну одбрану магистарске тезе под називом **Повезаност социјалних, демографских и криминолошких карактеристика осуђених лица са рецидивизмом**, кандидаткиње Наталије Грубач Стаменовић, дипломираног дефектолога-смер оштећење слуха.

Комисија је именована у следећем саставу:

1. Проф. др Зорица Поповић, (председник комисије), редовни професор, Универзитет у Београду - Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију,
2. Проф. др Даница Васиљевић-Продановић (ментор), ванредни професор, Универзитет у Београду - Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију,
3. Проф. др Горан Јованић (члан комисије), ванредни професор, Универзитет у Београду - Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију,
4. Доц. др Небојша Мацановић, (члан комисије), доцент, Универзитет у Бањалуци - Факултет политичких наука.

На темељу детаљне анализе и оцене рукописа урађене магистарске тезе, Комисија подноси Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

Магистарска теза под називом *Повезаност социјалних, демографских и криминолошких карактеристика осуђених лица са рецидивизмом*, садржи 181 страницу текста. У литератури су наведене 482 библиографске јединице.

Структуру рада чине увод, теоријски део, емпиријски део, резултати истраживања, дискусија, закључак, литература и прилози.

У УВОДУ кандидаткиња је дала основне напомене о предмету рада, социјалним, демографским и криминолошким карактеристикама рецидивиста. Указано је на значај истраживања узрока рецидивизма, јер се деловањем на повратништва једним делом утиче и на криминалитет.

ТЕОРИЈСКИ ДЕО магистарске тезе се састоји из четири поглавља. Поглавље под називом *Рецидивизам осуђених лица* почиње етимолошким одређењем рецидивизма. Кандидаткиња указује да не постоји јединствена операционализација и дефиниција, приказане су различите дефиниције рецидива бројних аутора. Већина аутора истиче да једина неоспорна карактеристика рецидивиста јесте да су то лица која су склона вршењу кривичних дела, односно да су то лица према којима изречена кривична санкција није дала позитивне резултате. Указано је на високу стопу рецидивизма у свим казним системима, при чему у Србији стопа рецидивизма износи нешто преко 50%, при чему податак варира у зависности од извора и коришћене мере рецидивизма. У наставку овог поглавља кандидаткиња је дала преглед одређења рецидивизма са кривично-правног, криминолошког и пенолошког аспекта. Фактори повезани са рецидивизмом су сагледани у оквиру општих теорија о етиологији криминалитета. У другом потпоглављу, под називом *Узроци рецидивизма*, кандидаткиња је дала кратак преглед схватања о повезаности криминогенезе рецидивизма и криминалитета. У наставку овог поглавља наглашен је значај изучавања демографских, социјалних, породичних и други спољашњих и унутрашњих фактора на рецидивизам. Наглашава се повезаност старосне доби осуђених лица, образовања, радног и социоекономског статуса осуђених лица са рецидивизмом. У наредном поглављу, презентовањем резултата различитих истраживања, дат је приказ односа социјално-демографских и криминолошких карактеристика осуђених лица са рецидивизмом. Такође су приказани резултати истраживања повезаности понашања у затворским установама са кривично-правним и пенолошким рецидивом. У поглављу о кривичним санкцијама дат је приказ одговора друштва на криминалитет и угрожавање вредности које су заштићене

кривично-правним нормама. Наведене су различите кривичне санкције које се у том циљу користе, да би се у посебном потпоглављу говорило о казни затвора, новчаној казни и условној осуди. У наредном поглављу приказана је повезаност коришћења алкохола и наркотика, као криминогених фактора, са рецидивом. Наглашено је постојање снажне и врло комплексне везе између конзумирања алкохола и разних врста криминалних понашања и социјалних девијација. Такође су приказани резултати истраживања који говоре о повезаности конзумирања наркотика са рецидивизмом. Криминолошке и пенолошке карактеристике се такође доводе у везу са рецидивом. Реч је о факторима као што су претходна осуђиваност, рани почеци извршења кривичних дела, број извршених кривичних дела, понашање осуђеног током извршења казне затвора.

Предмет ЕМПИРИЈСКОГ дела истраживања је испитивање утицаја социодемографских и криминолошких карактеристика осуђених лица на рецидивизам. Циљ истраживања је установити које су социодемографске и криминолошке карактеристике осуђеника специфичне за одређену врсту рецидива, односно представљају факторе повезане са рецидивом. У складу са наведеним циљем, задатак истраживања јесте испитивање разлика између испитаника према присуству и врсти рецидива у односу на њихове социодемографске и криминолошке карактеристике. Кандидаткиња је поставила осам хипотеза које ће тестирати у оквиру анализе података.

Истраживање је обављено у Окружном затвору у Суботици, установи полуотвореног типа намењеној за извршење казне затвора до три месеца и за извршење мере притвора. Узорак је сачињавало 100 испитаника мушког пола који се налазе на извршењу казне затвора у Окружном затвору у Суботици, као и 100 испитаника мушког пола који су раније били на извршењу казне затвора у овом заводу. Подаци су прикупљени путем упитника у форми анкете самопријављивањем који садрже релевантне информације о социодемографским и криминолошким карактеристикама осуђеника. Други део података прикупљен је увидом у досијее осуђених из архиве окружног затвора у Суботици.

У оквиру РЕЗУЛТАТА истраживања, кандидаткиња је табеларно приказала расподелу узорка на кривично-правне и пенолошке рецидивисте према испитиваним варијаблама: старост, место становања, запослење, образовање, брачни статус, социоекономски статус, деца, старост када је извршено прво кривично дело, врста кривичне санкције, број извршених кривичних дела, претходна осуђиваност, врста кривичног дела, посете, комуникација, насилно понашање, дисциплинско кажњавање, број

дисциплинских казни, конзумирање алкохола, количина алкохола, конзумирање наркотика, количина наркотика. Тестирање разлика између кривично-правних и пенолошких рецидивиста је позало статистичку значајност за варијабле: запослење ($\chi^2=14,53$; $p=0,00$), образовање ($\chi^2=6,62$; $p=0,04$), социо-економски статус ($\chi^2=17,22$; $p=0,00$), посете ($\chi^2=5,47$; $p=0,02$), комуникација ($\chi^2=12,32$; $p=0,00$), насилно понашање ($\chi^2=19,15$; $p=0,00$), дисциплинско кажњавање ($\chi^2=12,10$; $p=0,00$), број дисциплинских казни ($\chi^2=13,40$; $p=0,00$), конзумирање алкохола ($\chi^2=12,09$; $p=0,00$), количина алкохола ($\chi^2=22,90$; $p=0,00$), кривична санкција ($\chi^2=9,31$; $p=0,01$), број кривичних дела ($\chi^2=16,62$; $p=0,00$), ранија осуђиваност ($\chi^2=24,65$; $p=0,00$), врста кривичног дела ($\chi^2=28,75$; $p=0,00$). Када је реч о социодемографским варијаблама, установљено је да су код пеналних рецидивисти заступљеније карактеристике: незапосленост, нижи степен образовања, лошији социо-економски статус у односу на кривично-правне рецидивисте. Када је реч о криминолошким и пенолошким карактеристикама, варијабле које су заступљеније код пенолошких рецидивиста су: насилно понашање, дисциплинско кажњавање, број дисциплинских казни, алкохол и количина алкохола, број кривичних дела и претходна осуђиваност. Када је у питању врста кривичне санкције, показало се да су новчана казна и казна затвора заступљеније код пенолошких рецидивиста, док исто не важи за условну осуду. Имајући у виду резултате добијене овим истраживањем, констатује се да су готово све постављене хипотезе делимично, или у потпуности потврђене.

У оквиру ЗАКЉУЧКА кандидаткиња је сумирала налазе свог истраживања. Резултати истраживања указују на то да су пенолошки рецидивисти популација која је заступљенија у казнено-поправним институцијама, у односу на кривичноправне рецидивисте. Налази о факторима који су повезани са рецидивом могу бити од значаја за планирање третмана током извршења казне затвора, као и програма постпеналне заштите осуђених лица. Кандидаткиња такође указује на потребу вршења утицаја на јачање мотивације осуђених лица за образовањем и запослењем, као и јачањем веза са породицом. Када је реч о криминолошким карактеристикама, препоруке истраживања се односе на даље испитивање утицаја награђивања и кажњавања у затвору на рецидив, као и испитивање утицаја других криминолошких варијабли на широј популацији осуђеника како би се испитала њихова повезаност са рецидивизмом.

ЗАКЉУЧАК

Комисија је јединствена у ставу да магистарска теза кандидаткиње Наталије Грубач Стаменовић, под називом *Повезаност социјалних, демографских и криминолошких карактеристика осуђених лица са рецидивизмом*, испуњава све услове за јавну одбрану, те предлаже Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду да прихвати Извештај комисије и одобри одбрану магистарске тезе.

У Београду,

16.04.2018. године

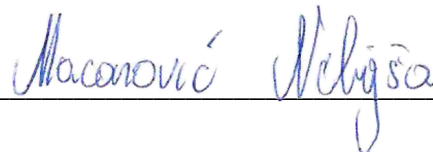
Чланови Комисије:

1. Проф. др Зорица Поповић,
Универзитет у Београду - Факултет за
специјалну едукацију и рехабилитацију

---
2. Проф. др Даница Васиљевић-Продановић,
Универзитет у Београду - Факултет за
специјалну едукацију и рехабилитацију

---
3. Проф. др Горан Јованић,
Универзитет у Београду - Факултет за
специјалну едукацију и рехабилитацију

---
4. Доц. др Небојша Мацановић,
Универзитет у Бањалуци - Факултет
политичких наука
